

26. 7. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Derivátní žaloba a povinnost uhradit náhradu nákladů řízení a soudní poplatek

Ve svém předešlém článku jsem popsal možné řešení úhrady soudního poplatku při podání derivátní žaloby (v ZOK označované pojmem Společnická žaloba § 157 a násl.) za situace, kdy statutární orgán, ať již z jakéhokoli důvodu, nehodlá tento poplatek před zahájením řízení uhradit, přestože zjevně obchodní společnost finanční prostředky k dispozici má. Na tento článek naváží problematikou úhrady nákladů řízení, resp. soudního poplatku, pokud soud rozhodoval o těchto nárocích v rámci, pro žalobce neúspěšném rozhodnutí soudního sporu.

Povinnost uhradit náklady řízení a soudní poplatek

Jak již bylo řečeno v předešlém článku, derivátní žalobou se domáhá společník (případně minoritní akcionář) za obchodní společnost náhrady újmy, která jí byla způsobena jejím statutárním orgánem, či jinou osobou stanovenou v zákoně. Soudní spor může skončit jak úspěchem pro žalobce, tak ovšem i jeho prohrou a v této situaci bývá součástí rozhodnutí soudu i výrok o povinnosti uhradit žalované straně náhradu nákladů řízení a případně státu soudní poplatek. Z ustanovení § 157 ZOK plyne, že společník nepodal žalobu svým jménem, ale jednal za společnost, jako její zákonný zástupce dle ustanovení § 21 o.s.ř., tedy i povinnost úhrady nákladů řízení a případně soudního poplatku se nebude vztahovat na společníka, ale touto povinností bude vázána samotná společnost. Tato skutečnost se jeví, zvláště za situace, kdy statutární orgán společnosti jako celek, či jeho někteří členové, nebyli plně v souladu s podanou žalobou, či dokonce žaloba směřovala přímo proti nim, z pohledu těchto představitelů společnosti jako újma, za kterou by měl odpovídat ten, kdo spor vyvolal. Tedy nabízí se zde otázka, zda společnost, resp. její statutární orgán má či nemá možnost úhradu nákladů řízení či soudní poplatek regresně požadovat na společníkovi, který ve sporu o derivátní žalobu nebyl úspěšný.

Možnost regrese úhrady nákladů řízení a soudního poplatku

O tom, že výrokem soudu je vázán vždy ten, komu je výrok určen, není pochyb, tedy pokud soud určí, že daná obchodní společnost je povinna uhradit náklady řízení či soudní poplatek po prohrané derivátní žalobě, pak je tuto povinnost skutečně povinna splnit a nelze ji přenést na původně žalujícího společníka. V případě, že by žalující společník náklady řízení či soudní poplatek uhradil, pak se jedná dle ustálené judikatury o bezdůvodné obohacení společnosti a společník má právo toto žádat zpět, jak uzavřel např. Nejvyšší soud České republiky v nálezu č. 29 Odo 871/2002 ze dne 25.3.2003:

Z odůvodnění:

Nelze proto než uzavřít, že v případě, že společník společnosti s ručením omezeným využije práva založeného ustanovením § 131a obch. zák., je povinností společnosti soudní poplatek ohledně této žaloby zaplatit a jestliže jej zaplatí sám společník, žalující jménem společnosti, jedná se, jak správně rozhodly soudy obou stupňů, o bezdůvodné obohacení společnosti, na jehož zaplacení má takový společník vůči společnosti nárok. Přitom v řízení o úhradě takto vzniklého bezdůvodného obohacení nelze posuzovat, zda byla žaloba podána důvodně, neboť takové posouzení přísluší soudu v rámci rozhodování o podané žalobě. Pokud by podáním žaloby podle § 131a obch. zák. menšinový společník pouze zneužíval práva v tomto ustanovení upraveného, porušil by tím ustanovení § 56a odst. 1 obch. zák. a společnost by se mohla následně domáhat náhrady škody, takovým porušením vzniklé.

Obchodní zákoník:

§ 56a (1) Zneužití většiny stejně jako menšiny hlasů ve společnosti je zakázáno.

Výše zmíněný nálezný se primárně zabývá bezdůvodným obohacením, nicméně okrajově zmiňuje i problematiku možné povinnosti uhradit soudní poplatek žalobcem, jenž prohrál spor, jakožto náhradu škody vzniklé společnosti. Soud vyslovuje názor, že pokud by podáním žaloby menšinový společník pouze zneužíval práva uvedeného v ustanovení § 131a obch. zák., porušil by tím ustanovení § 56a odst. 1 obch. zák. a společnost by se tak mohla domáhat náhrady škody. Soud tedy připouští možnou regresi v případě soudního poplatku za použití institutu náhrady škody. Dle mého názoru je tato úvaha aplikovatelná i na případný regresní nárok z titulu uhrazené náhrady nákladů řízení ze strany společnosti.

Předpoklady vzniku nároku na náhradu škody

Vyjdou-li tedy ze situace, kdy představitelé společnosti jsou přesvědčeni, že podaná žaloba byla podána zcela neprávem či dokonce šikanózně, pak jejich obranou je využití institutu náhrady škody, a to až poté, co uhradí náhradu nákladů řízení, případně soudní poplatek.

V daném případě se jistě nebude jednat o škodu bez zavinění dle ustanovení § 2895 NOZ a to proto, že zákon nikde takovouto objektivní odpovědnost společníka za vznik škody nedefinuje, tedy bude potřeba vycházet z obecné úpravy náhrady škody v ustanoveních § 2894 a násl. NOZ. Dle této nové úpravy je stejně jako v původní úpravě občanského zákoníku nutné, aby byla ze strany škůdce porušena určitá právní povinnost (samozřejmě kromě dalších předpokladů vzniku odpovědnosti za škodu a to samotný vznik škody a existence příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou). Na rozdíl od ustanovení § 420 obč. zák. resp. § 373 obch. zák. definuje NOZ konkrétněji jednání škůdce mezi která zařazuje Porušení dobrých mravů § 2909 NOZ, *Porušení zákona* § 2910 a *Porušení smluvní povinnosti* § 2913. Přičemž každý z vyjmenovaných způsobů porušení právní povinnosti je podmíněn jinou mírou zavinění. U porušení smluvní povinnosti není zavinění vyžadováno, kdežto u porušení dobrých mravů zákon vyžaduje zavinění úmyslné a u porušení zákona postačuje nedbalostní jednání.

Ze všech tří výše vyjmenovaných porušení právní povinnosti mám za to, že mohou eliminovat porušení smluvní povinnosti. Pokud by se totiž společník dopředu smluvně vzdal práva na podání Společnické žaloby, tedy vzdal by se budoucího práva na náhradu škody, mohl by tento úkon a dle mého názoru by měl být považován za rozporný s dobrými mravy, a tedy neměl by mít žádné právní účinky. Již to, že existuje ustanovení § 157 a násl. ZOK opravňuje a hlavně chrání společníka před jednáním statutárních orgánů a tedy smluvní omezení či vyloučení tohoto práva by tak působilo přímo proti záměru zákonodárce. Tento názor vyslovuji přestože NOZ v oblasti zákazu vzdání se budoucích práv, včetně náhrady škody, dává větší autonomitu smluvním stranám než původní občanský zákoník.

Co se týká dalšího předpokladu vzniku újmy, a sice porušení zákona. Zde je dle mého názoru situace ještě zřejmější. Pokud zákon výslovně ve svém ustanovení § 157 a násl. ZOK (dříve § 131a obch. zák.) definuje podmínky podání Společnické žaloby a pokud tyto jsou ze strany žalobce naplněny, je zřejmé, že samotným podáním derivátní žaloby nemohl být zákon porušen.

Posledním uvedeným předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je porušení dobrých mravů. Tento druh porušení právní povinnosti se zdá být co do možnosti docílit náhrady škody po společníkovi, který podal neúspěšnou derivátní žalobu, ze strany společnosti jako nejpříznivější. Problematická se jeví skutečnost, že jednání takového společníka musí být úmyslné a vzhledem k tomu, že důkazní břemeno zde leží na společnosti domáhající se náhrady škody, vidím zde poměrně značné úskalí v prokázání tohoto úmyslu, a to zvláště za situace, kdy soud derivátní žalobu řádně projednal. Samozřejmě v případech zjevného šikanózního jednání společníka bude situace jednodušší, přesto však nikoli snadná právě z pohledu prokázání úmyslu škodu způsobit.

Mgr. Ing. Lukáš Blahuš,
advokát a partner

[Advokátní kancelář Brož & Sokol & Novák s.r.o.](#)

Sokolská třída 60
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 941 946

Fax: +420 224 941 940

e-mail: advokati@akbsn.eu

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv](#)

[pohledem Ústavního soudu](#)

- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)